

Van Zwijgen tot Flashback

Traumagericht Behandelen van PTSS bij Dissociatieve Stoornissen

Nadine Blaauboer & Mariel Meewisse
VGCT najaarscongres 2025

Disclosure belangen sprekers

Marcel Meewisse, PhD

Klinisch psycholoog | Bestuurder

Abate expertisecentrum angst en trauma

*Cursorisch onderwijs over
traumagerelateerde en dissociatieve
stoornissen*

Supervisor (VGCT, EMDR, BEPP)

Nadine Blaauboer, MSc

Gezondheidszorgpsycholoog

*Abate, expertisecentrum angst en trauma &
Psychologie Nadine*

*Cursorisch onderwijs over
traumagerelateerde en dissociatieve
stoornissen*

Leerdoelen van de workshop

- Begrijpen van dissociatie
- Versterken van therapeutische samenwerking
- Verkenning van interventies en therapeutische houdingen

Dissociatie is psychologische ontkoppeling van...

Geheugen

Gevoelens

Gedrag

Identiteit

Bewustzijn

Lichaamsbeleving

Lichaamsfuncties

Zintuigelijke waarneming

Omgeving

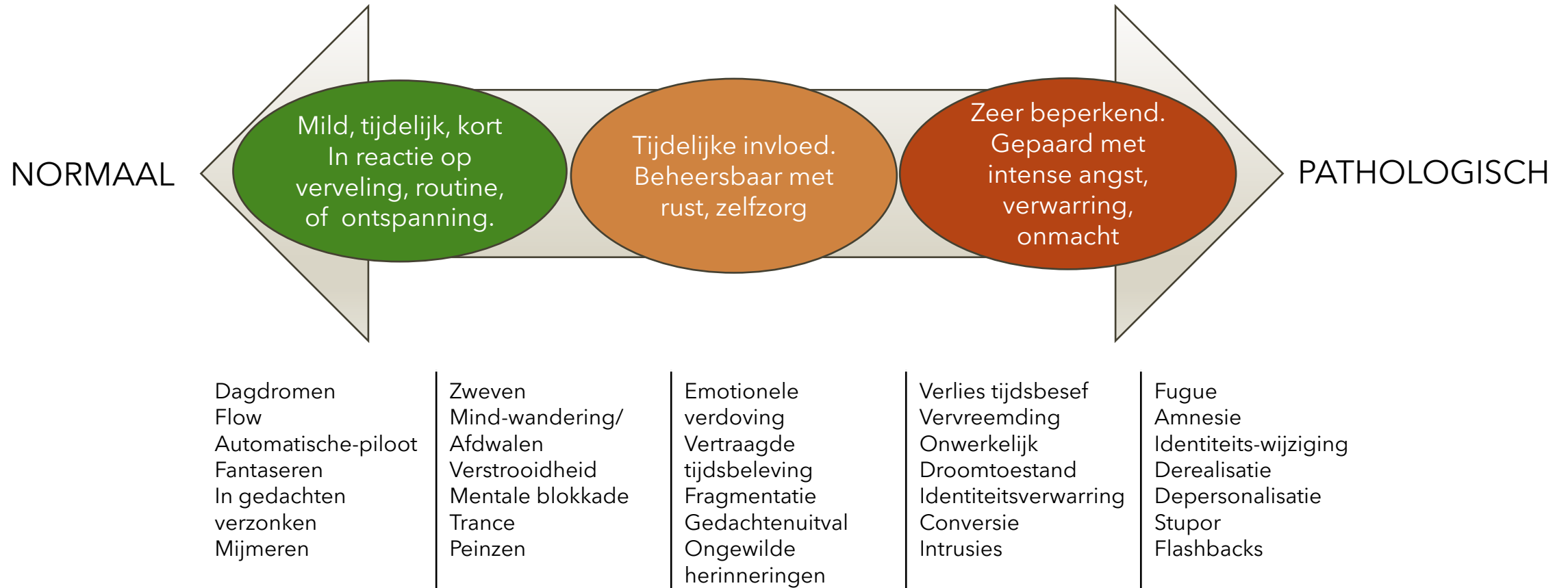
Andere mensen

Dissociatie: een complex en veelzijdig fenomeen

- **Paraplubegrip:** Dissociatie omvat diverse symptomen en ervaringen
- **Transdiagnostisch symptoom:** Komt voor bij meerdere psychische stoornissen
- **Vermijding of gebrek aan controle?:** Dissociatie kan zowel dienen als een vermijdingsstrategie als een uiting van verlies van controle
- **Diagnostische uitdaging:** Dissociatieve stoornissen worden vaak gemist (Ross & Spiegel, 2020)

Continuüm van dissociatie

Van Afleiding en ontregeling tot volledige ontkoppeling



Dissociatieve symptomen *bij* PTSS

Dissociatieve *subtype* van PTSS

Welke dissociatieve symptomen zijn er te onderscheiden bij PTSS?

DEPERSONALISATIE

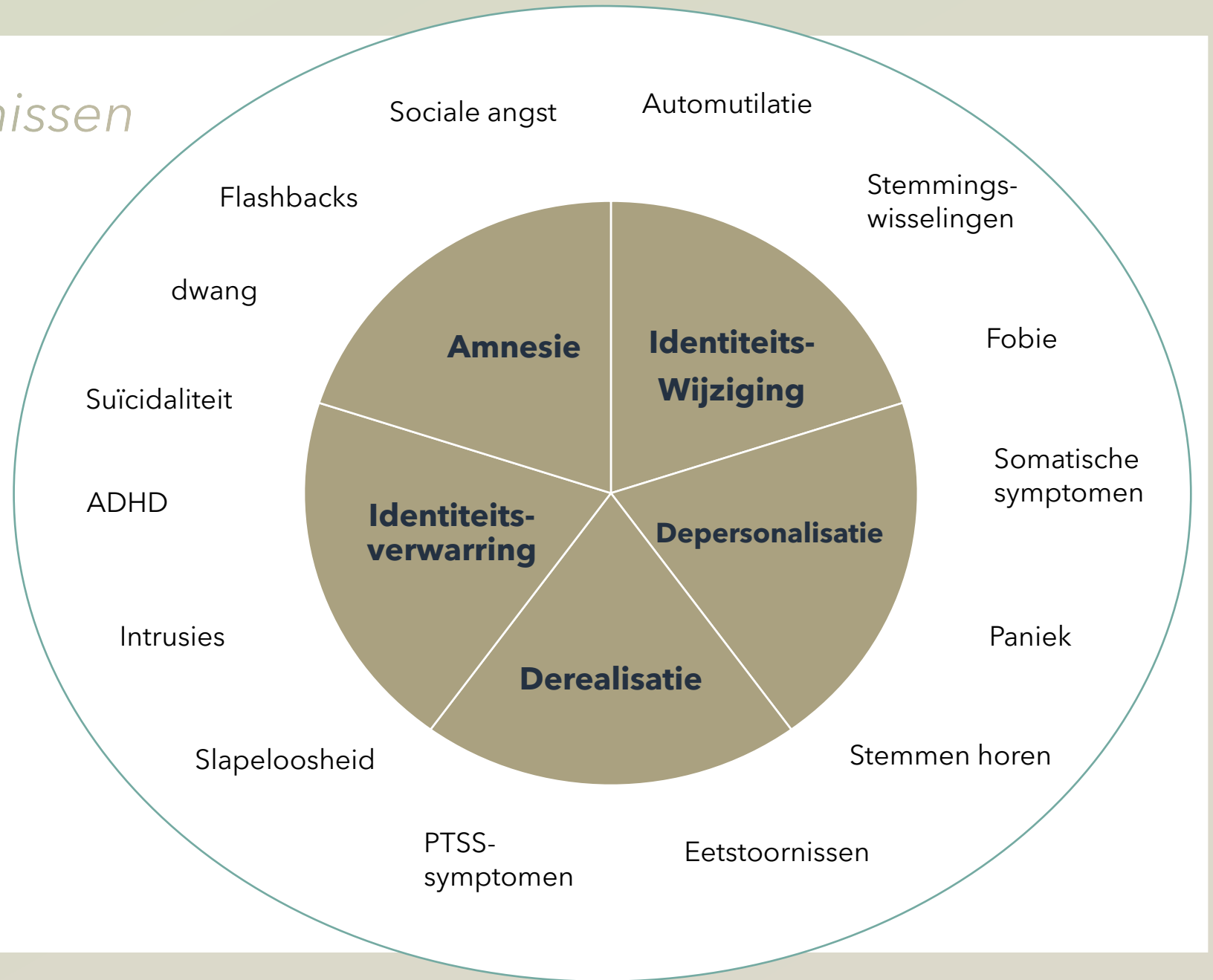


Comorbiditeit dissociatieve symptomen in PTSS

- **Comorbiditeit:** 15-30% van de PTSS-patiënten heeft dissociatieve symptomen (Stein, 2013; Steuwe, Lanius & Frewen, 2012)
- **Peritraumatische dissociatie:** dissociatie tijdens of onmiddellijk na trauma hangt samen met verhoogde kans op PTSS (Marmar et al., 1994; Shalev et al., 1996)
- **Behandeluitkomst:** Wisselende effecten van state-dissociation op PTSS-behandeling (negatief bij EMDR; van Vliet et al., 2023; neutraal bij diversiteit aan behandelingen; Hoeboer et al, 2024).

Dissociatieve stoornissen

The five component model
Steinberg 1994, 2023



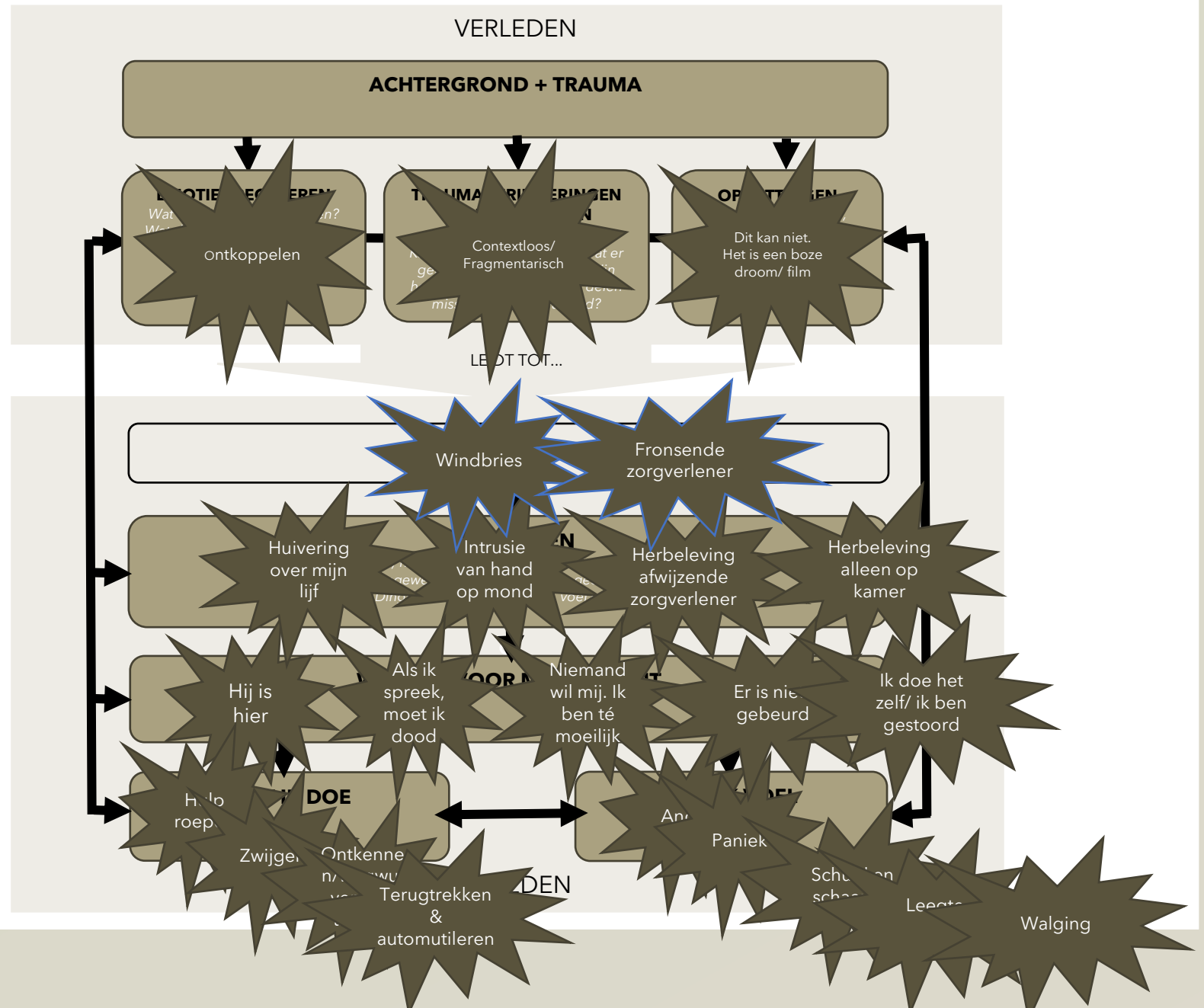
"Dissociation begins by needing to hide one's feelings"

- **Ontbreken van een veilige ander:** Geen betrouwbare steunfiguur aanwezig
- **Complexe Hechting:** Hechtingsfiguur is ook de dader, wat dissociatie versterkt
- **Amnesie en Ontkenning:** Verdringing en ontkenning van trauma om de hechtingsrelatie te behouden
- **Afweermechanismen:** Fantasie en ontkenning als overlevingsstrategie
- **Verhullen uit schaamte:** Dissociatie als reactie om kwetsbaarheid te maskeren

Formulationmodel:
posttraumatic stress in
psychosis
Star therapy team

Peritraumatische dissociatie
Gedurende trauma

Posttraumatische dissociatie
'Producten van dissociatie'



Symptoom uitgelicht: Derealisatie

- Gevoel van vervreemding van omgeving
- **Mensen** of de omgeving voelen alsof ze onwerkelijk, onbekend of vervormd zijn.
- Omvat mensen die normaal gesproken vertrouwd zouden moeten aanvoelen.
- Kan perceptuele vervormingen met zich meebrengen
- Zeer gerelateerd aan flashbacks

Symptoom uitgelicht: Flashback

- **Oorzaak:** herinneringen opgeslagen in sensorische en emotionele vorm, zonder context (plaats of tijd)
- **Trigger:** Geactiveerd door in- en externe triggers.
- **Functie:** 'Overlevingsfunctie' om te waarschuwen voor vergelijkbare dreigingen in omgeving (Ehlers & Clark, 2000; Brewin et al., 1996)
- **Vorm:** Alsof trauma nú gebeurt.
- Herinneringen en beelden worden geprojecteerd op de omgeving. Daderbeelden kunnen zich overdragen op personen, zoals de therapeut
- **Let op:** Intrusies van herinneringen én fantasieën uit kindertijd

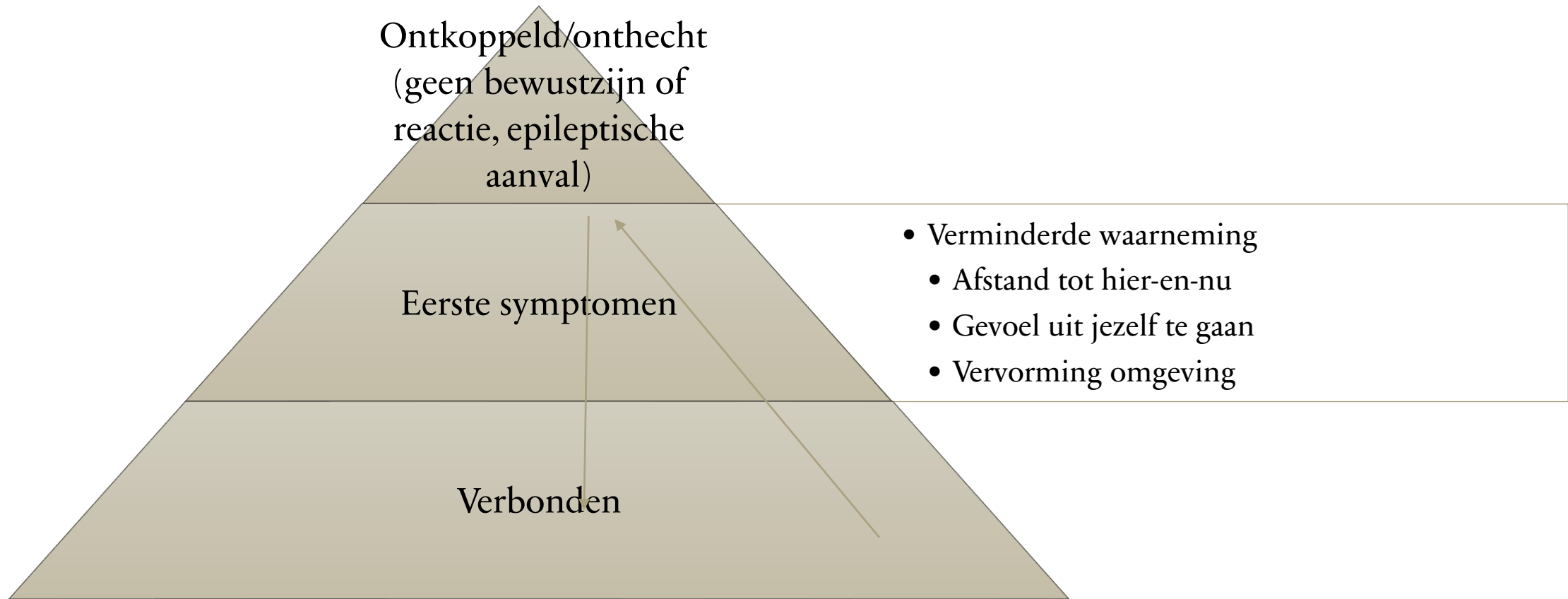
Tips: Flashback tijdens de traumasessie

- **Blijf geaard:** Houd contact met jezelf én de cliënt, en bewaar kalmte.
- **Gebruik korte instructies:** Vermijd lange teksten; wees duidelijk en beknopt.
- **Bied geruststelling en veiligheid:** Creëer een veilige ruimte met eenvoudige gebaren en duidelijke afspraken.
- **Houd interventies simpel:** Maak rescripting kort en eenvoudig, en focus op verbinding in de kamer.
- **Reflecteer samen:** Bespreek wat werkte en wat niet; zie interventies als gedragsexperimenten.

Traumagerichte sessies

- **Gestructureerd Plan:** Stel frequentie, duur en interventies vast en houd je aan het plan.
- **Herinneringswerk:** Inventariseer traumalist, veiligheid en vermijdingsgedrag per herinnering.
- **Afstemming met cliënt:** Bespreek samen hoe dissociatie effectief aangepakt kan worden.
- **Exposure Technieken:** Werk met exposure – imaginair, in-vivo en interoceptief voor verminderen van triggers en intrusies.

Psycho-educatie



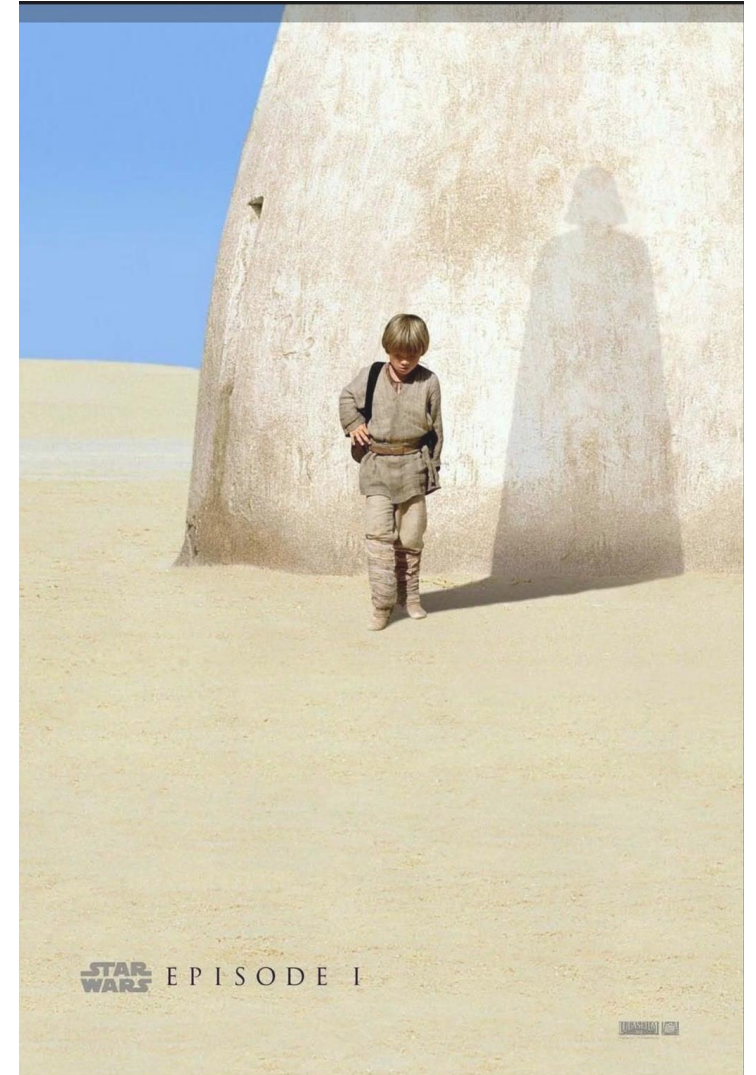
Anticipatie-angst na de traumasessie..

Anticipatie-angst voor...

- Afhankelijkheid en verlies van zelfgevoel
- Afwijzing en verlating
- Intrusies en machteloosheid
- Zelfbeschadiging

Gevolgen in Gedachten en Gedrag

- Vervorming of "vergeten" van sessie-inhoud en beeld van therapeut
- Zelfbeschikking zoeken door afstand te nemen van therapie
- Geïnternaliseerde straf door de "innerlijke dader"
- Intrusies als waarschuwing om herhaling van (hechtings)trauma te voorkomen



Brainstorm in groepjes welke interventies kunnen helpen

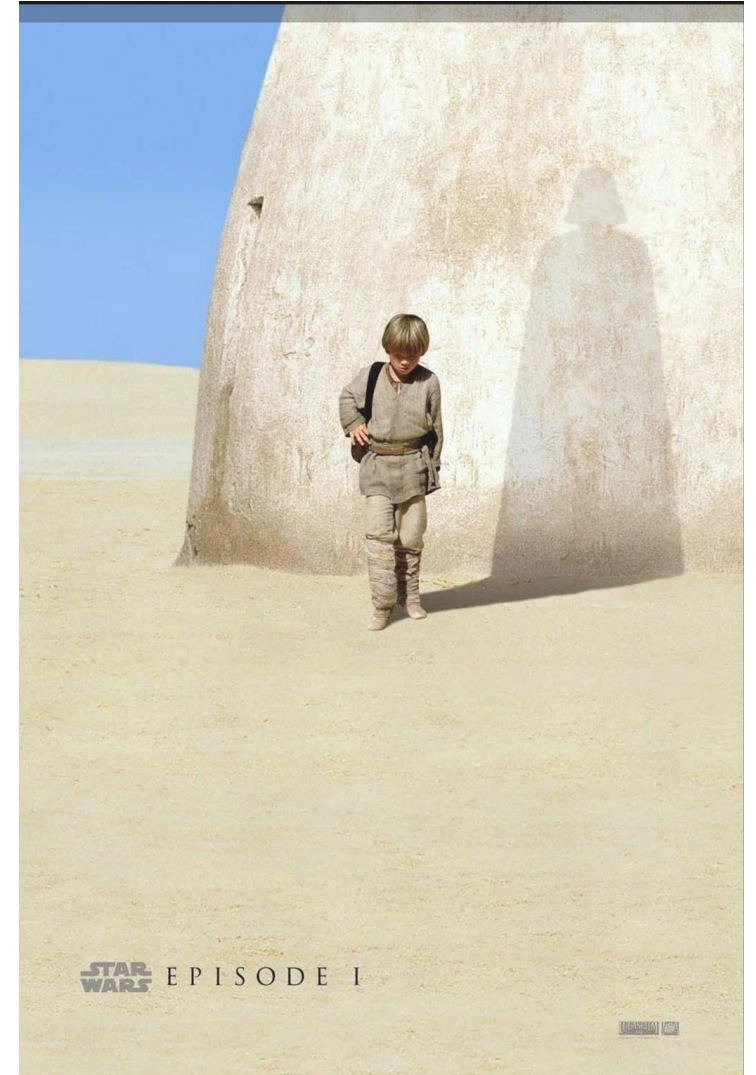
Na de traumasessie..

Generaliseer Effect en Zelfredzaamheid:

- Laat cliënt audio-opnames of sessieverslagen maken
- Geef een notitieboekje voor reflecties, tekeningen en aantekeningen
- Stimuleer huiswerk, zoals zelfbedachte exposure-oefeningen

Versterk Continuïteit in Werkrelatie:

- Bied audio-opnames aan met ondersteunende boodschappen
- Gebruik memo's en transitional objects (bijv. ansichtkaart, knuffeltje)
- Zet sessieverslag open in dossier voor herlezen



Take home messages

- **Snelle inzet traumabehandeling:** Vroegtijdige interventie om traumagevolgen te beperken.
- **Focus op ervaring:** Laat los wat feitelijk gebeurd is en stem af op wat voor de cliënt werkt.
- **Blijf bij de cliënt:** Neem geen verantwoordelijkheid over, maar werk in afstemming met de cliënt.
- **Empathie en Begrip:** Creëer veiligheid door met begrip en empathie te reageren op schaamte en dissociatie.
- **Supervisie en Intervisie:** Zoek ondersteuning voor zelfregulatie en creëer een veilig en ondersteunend team.

Meer weten?

- Navigeren door Traumabehandeling: Het Omgaan met PTSS, Dissociatie en meer
- 25 uurs VGCT (vervolg)cursus
- Vrijdag 7 & 21 maart en 4 & 11 april 2025
- Zie: abate.nl/cursussen

